

MEĐUNARODNI PAKT O GRAĐANSKIM
I POLITIČKIM PRAVIMA

Distr.: Opšte
16.april 2014.godine
Original: Engleski jezik

Komitet za ljudska prava

Predstavka broj: 1997/2010

**Mišljenje usvojeno na 110.sjednici Komiteta
(10-28.mart 2014.godine)**

Podnijeli: Fatima Rizvanović i Ruvejda Rizvanović (zastupajući, Track Impunity Always–TRIAL)

Navodne žrtve: Autori predstavki i nestali član njihove porodice, Mensud Rizvanović

Država članica: Bosna i Hercegovina

Datum predstavke: 15.septembar 2010.godine (inicijalni podnesci)

Referentni dokument: Odluke Specijalnog izvjestioca 97, Državi članici dostavljene 18. novembra 2009.godine, 24. novembra 2009.godine, 29. decembra 2009.godine i 1. juna 2010.godine (nisu izdate u obliku dokumenta)

Datum usvajanja mišljenja: 21.mart 2014.godine

Predmet: Prisilni nestanci i efikasan pravni lijek

Ostala pitanja: Pravo na život, zabrana mučenja i drugih zlostavljanja, sloboda i zaštita osoba, pravo na dostojanstveno i ljudsko ophođenje, priznavanje pravnog subjektiviteta, pravo na djelotvoran pravni lijek.

Proceduralna pitanja: Nedovoljno obrazloženje

Članovi Pakta: 6.; 9.; 10.; 16.; čitati u vezi sa članom 2.(3); 7. čitati samostalno i u vezi sa članom 2.(3); 26. i 2.(1).

Članovi Opcionog protokola: -

Aneks

Aneks

Mišljenje Komiteta za ljudska prava na osnovu člana 5. stav 4., Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (110. sjednica)

o

Predstavci broj: 1997/2010¹

Podnosioci: Fatima Rizvanović² i Ruvejda Rizvanović (zastupa ih advokat, Track Impunity Always-TRIAL)

Navodne žrtve: autori predstavke i nestali člano njihove porodice, Mensud Rizvanović

Država članica: Bosna i Hercegovina

Datum predstavke: 15.septembar 2010.godine (inicijalni podnesak)

Komitet za ljudska prava, formiran na osnovu člana 28. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima,

Sastanak od 21. marta 2014.godine,

Nakon što je donio svoje mišljenje o predstavci broj 1997/2010, koje su Komitetu za ljudska prava podnesene od strane Fatime Rizvanović i Ruvjede Rizvanović, prema Opcionom protokolu uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima,

Uzevši u obzir sve pismene informacije koje su dostavili autori predstavke i Država članica,

Usvaja sledeće:

Mišljenje prema članu 5, stav 4, Opcionog protokola

1. Autori predstavki predstavke su, Fatima Rizvanović, državljanka Bosne i Hercegovine, rođena 28. avgusta 1929. godine, i Ruvejda Rizvanović, državljanka Bosne i Hercegovine, rođena 18. avgusta 1952. godine. Autori predstavki predstavki prikazuju svoja potraživanja u svoje i u ime svojih nestalih članova porodica, naime, u ime Mensuda Rizvanovića (sin Fatime Rizvanović a muž Ruvejde Rizvanović), koji je žrtva prisilnog nestanka koji se dogodio u julu 1992. godine a čija su sudbina ili boravište od tada nepoznati. Autori predstavke tvrde da je Bosna i Hercegovina prekršila njihova prava iz članova 6., 7., 9., 10. i 16., čitati u vezi sa članom 2. stav 3., Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima prema Mensudu Rizvanoviću. Oni takođe tvrde da je Bosna i Hercegovina³ prekršila i njihova prava prema članu 7, čitati samostalno ili u vezi sa članom 2. stav 3. i člana 2. stav 3., u vezi sa članom 26. stav 1. Pakta. Autore predstavke zastupa advokat, iz organizacije TRIAL.

¹ Na ispitivanju ove predstavke učestvovali su dole navedeni članovi Komiteta: Yddh Ben Achour, Lazhari Bouzid, Christine Chanet, Cornells Flinterman, Yuiji Iwasawa, Valter Kalin, Zonke Zancle Majodina, Gerald L. Neuman, Sir Nigel Rodley, Victor Manuel Rodriguez-Resela, Fabian Omar Salvioli, Anje Seibert-Fohr, Yuval Shany, Konstantine Vardzelashvill, Margo Waterval i Andrei Paul. Pojedinačna mišljenja su iznijeli članovi Komiteta Anje Seibert-Fohr i Gerald L. Neuman.

² Dana 20. avgusta 2013. godine autori su obavijestili Komitet da je gđa. Fatima Rizvanović preminula 19. maja 2013. godine id a je Ruvjeda Rizvanović ostala sama kao autor predstavke podnesene 15. septembra 2010. godine u njeno ime, u ime Fatime Rizvanović i u ime njenog supruga Mensuda Rizvanovića.

³ Bošnjaci su poznati kao muslimani do rata 1992-1995. godine. Izraz "Bošnjaci" (Bošnjaci) ne treba miješati s terminom "Bosanci" (Bosanci) koji se obično koristi za označavanje građana Bosne i Hercegovine, bez obzira na njihovo etničko porijeklo.

Činjenice koje su predstavili autori predstave

2.1 Nakon proglašenja nezavisnosti, u martu 1992.godine započeo je oružani sukob u Bosni i Hercegovini. Ključni akteri u sukobu su bili Armija Republike Bosne i Hercegovine (ARBiH, uglavnom sastavljena od Bošnjaka⁴ i podanika centralne vlasti), Vojska Republike Srpske (VRS; uglavnom sastavljena od Srba) i Hrvatsko vijeće obrane (uglavnom sastavljena od Hrvata)⁵.

2.2 Dana 20.jula 1992.godine, pripadnici Vojske Republike Srpske i paravojne formacije okupirali su selo Rizvanovića i uhapsili brojne civile među kojima je bio i Mensud Rizvanović koji je bio u kući sa ženom i djecom. Ovo se desilo u toku tzv. "operacija etničkog čišćenja" koje su se dešavale u tom području. Prema riječima očevidaca, Mensud Rizvanović je odveden u školu u Rizvanovićima zajedno sa ostalim muškarcima. S tog mjesta su odvedeni u koncentracioni logor Keraterm. U Keratermu su Mensud Rizvanović i ostali zarobljenici živjeli u teškim i nehumanim okolnostima i često su bivali tučeni i mučeni. Mensud Rizvanović je poslednji put viđen živ u nehumanim i okolnostima opasnim po život u rukama rukovodioca logora koji su potom njega i ostale ljude odveli u nepoznatom pravcu na prisilni rad.⁶ Od tada, sudbina ili boravište Mensuda Rizvanovića ostaje nepoznato.

2.3 Oružani sukob se okončao u decembru 1995.godine, odnosno onda kada je na snagu stupio Opšti okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini (u daljnjem tekstu: "Dejtonski mirovni sporazum").⁷

2.4 Prošlo je više od 18.godina od prisilnog nestanka Mensuda Rizvanovića a da nije po službenoj dužnosti provedena brza, nezavisna, detaljna i efikasna istraga od strane vlasti Bosne i Hercegovine. Postoje dokazi da u oni koji su odgovorni za prisilni nestanak Mensuda Rizvanovića pripadnici VRS, ali niko nije optužen za ovaj zločin čime se nastavlja trend nekažnjivosti.

2.5 Četiri dana nakon nestanka njenog supruga, Ruvjedu Rizvanović i njenu djecu su pripadnici VRS odveli u koncentracioni logor Trnopolje a zatim u Travnik, gdje su ostali dvije sedmice. Odatle su otišli u Posušje. Dana 25.avgusta 1992.godine, zet Ruvejde Rizvanović je nju i djecu odveo u Sierning, Austriju. Tokom tog perioda, Ruvjeda Rizvanović nije imala informacija o tome šta se desilo sa Fatimom Rizvanović. Konačno su se srele u Sierningu.⁸

2.6 Ruvejda i Fatima Rizvanović su zajedno pokrenule inicijativu za traženje Mensuda Rizvanovića. Njegov nestanak su prijavile u opštini Sierning.⁹ Mjesečno su posjećivale kancelariju Crvenog krsta u Sierningu; slale pisma i zahtjeve za potragom u Crvenom krstu u Austriji i Kancelariji za izgubljene osobe i izbjeglice u Zagrebu; slale su informacije štabu Međunarodnog Crvenog krsta i Bosansim časopisima koji su kružili dijasporom.¹⁰ Nakon povratka u Rizvanoviće¹¹, autori su prijavili prisilni nestanak gospodina Mensuda Rizvanovića međunarodnim organizacijama smještenim u Bosni i Hercegovini (Međunarodnom Crvenom krstu i Međunarodnoj komisiji za za nestale osobe) kao

⁴ Nakon rata, Armija Republike Bosne i Hercegovine, Vojska Republike Srpske i Hrvatsko vijeće obrane postupno su spojeni u Oružane snage Bosne i Hercegovine.

⁵ Očevidac ovih događaja je Midhat Duratović koji je zajedno sa Mensudom Rizvanovićem bio odveden u logor Keraterm i sa kojim je dijelio sobu u pritvorskoj jedinici. Informaciju je 2000.godine potvrdio Ibrahim Alagić, nećak Mensuda Rizvanovića koji je bio zatvoren sa njim.

⁶ U skladu sa Daytonskim sporazumom, Bosna i Hercegovina se sastoji od dva entiteta: Federacija Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Daytonski sporazum nije riješio međuentitetsku liniju razgraničenja na području Brčkog, ali strane su pristale na obavezujuće arbitraže u tom pogledu prema pravilima Komisije Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL). Brčko Distrikt, pod isključivom suverennošću države i međunarodne supervizije, svečano je proglašeno 8. marta 2000.godine.

⁷ Niti Fatima Rizvanović ni Ruvjeda Rizvanović nisu imale informacija do njihovog susreta u Sierningu.

⁸ Fatima Rizvanović nije dobila pisani dokaz njene prijave.

⁹ Magazim Zlatni ljiljan je imao odjeljak posvećen nestalim osobama. Nakon objavljivanja, Ruvejda Rizvanović je dobila pismo od Međunarodnog islamskog instituta u kojem je navedeno da u njenog supruga zaklale ustaše. Nije bilo informacija koje bi potkrijepile ove navode.

¹⁰ Nisu dobile informacije ni do dana povratka u Bosnu i Hercegovinu.

¹¹ Fatima Rizvanović je imala mjesečnu penziju u iznosu od 70km (otprilike 35 evra).

i ostalim subjektima koji se bave nestalim osobama (npr. Crveni krst Austrije, Federalnoj komisiji za nestale osobe, Institutu za nestale osobe, Operativnom timu Republike Srpske za nestale osobe). Fatima Rizvanović i djeca Mensuda Rizvanovića dali su DNK uzorke Međunarodnom Crvenom krstu kako bi se omogućila potencijalna identifikacija posmrtnih ostataka gospodina Mensuda Rizvanovića. Međutim, Mensud Rizvanović se i dan danas u bazi podataka Međunarodnog Crvenog krsta vodi kao nestala osoba za kojom se traga.

2.7 Dana 26. novembra 2003. godine, Ruvejda Rizvanović je dobila odluku Opštinskog suda u Prijedoru kojom se dana 22. novembra 1996. godine Mensud Rizvanović proglašava mrtvim, jednu godinu od dana prestanka neprijateljstava. Autori su su nevoljno prošli ovu proceduru a da sigurnošću nisu znali ništa o sudbini ili boravištu Mensuda Rizvanovića ali im je to bilo neophodno za dobijanje mjesečne penzije jer je navedeno da je neophodno nestale proglasiti umrlim da bi ostvarili pravo na penziju. Autori predstavke naglašavaju da je to veoma bolna procedura jer se nestali odmah smatraju mrtvim a da se ustvari ne zna ni sudbina ni boravište nestalih osoba. U februaru 2009. godine administrativna služba Službe za boračko-invalidsku zaštitu Opštine Prijedor je donijela odluku o dodjeli mjesečne penzije¹² počevši od 1. oktobra 2007. godine. Ta penzija predstavlja oblik socijalne pomoći. Kao takva ne može se smatrati mjerom reparacije za pretrpljene nevolje.

2.8 U maju 2006. godine, Fatima Rizvanović je predala aplikaciju Komisiji za ljudska prava Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Sud je objedionio sa aplikacijama ostalih članova Udruženja porodica nestalih Izvor. Dana 16. jula 2007. godine, Ustavni sud je usvojio odluku, zaključivši da su podnosioci u ovom slučaju oslobođeni od iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova pred domaćim sudovima jer niti jedna institucija u Bosni i Hercegovini koja se bavi pitanjima nestalih osoba ne funkcioniše efikasno.¹³ Sud je dalje našao kršenje članova 3 i 8 Evropske Konvencije o ljudskim pravima zbog nedostatka informacija o sudbini ili boravištu aplikantovih nestalih članova porodice, uključujući i o Mensudu Rizvanoviću. Sud je naredio da vlasti u pitanju članovima porodica nestalih obezbjede sve dostupne informacije vezane za nestale tokom rata (...) urgentno i bez daljeg odlaganja a ne kasnije od 30. Dana od izdavanja odluke o kompenzaciji koja je pokrivena odredbama iz Zakona o nestalim osobama a koje se odnose na "finansijsku podršku" i formiranju Fond za podršku porodicama nestalih osoba. Autori navode da navedeno nije implementirano a da Fond još uvijek nije formiran.

2.9 U martu 2008. godine, Fatima Rizvanović je dobila pismo od Vlade Republike Srpske odnosno od Službe za traženje nestalih osoba od 27. decembra 2007. godine, u kojem su autori predstavke informisani da je Mensud Rizvanović upisan u registar nestalih osoba pri Međunarodnom Crvenom krstu i da se Služba za traženje nestalih pri Vladi Republike Srpske obavezala da što prije riješi pitanja nestalih osoba. Ovo pismo je bilo posljednje od strane vlasti u pitanju u smislu implementacije odluke Ustavnog suda. Vremenski rok koji je Ustavni sud odredio, odnosno 16. jul 2007. godine davno je istekao a relevantne informacije koje se odnose na sudbinu ili boravište gospodina Mensuda Rizvanovića nisu dostavljene niti Ustavnom sudu niti autorima predstavke.

2.10 Dana 13. maja 2009. godine, Fatima Rizvanović je podnijela zahtjev za kompenzaciju, prema Zakonu o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u periodu ratnih dejstava od 20. maja 1992.

¹² Princip prihvatljivosti od strane Ustavnog suda BiH, M.H i ostali (br: AP-129/04). 27. maj 2005. godine, stavovi 37-40, odnose se na presudu u slučaju Mesud Rizvanović: Jele Stepanović i ostali (br: AP 36/06, od 16. jula 2007. godine.

¹³ Dana 21. septembra 2010. godine TRIAL je zatražio potvrdu o funkcionisanju procedure koja je uspostavljena prema Zakonu o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u periodu ratnih dejstava od 20. maja 1992. do 19. juna 1996. godine. Dana 27. septembra 2010. godine Pravobranilaštvo Republike Srpske je poslalo zvaničan odgovor, u kojem su naveli da je produženje roka za prijave sadržano u članovima 15 i 16 (ratni vojni invalidi i nestali vojnici) osnovnog zakona tako da ne obuhvata civilne žrtve rata koje svoja prava mogu ostvariti putem pravosudnih institucija pod uslovom da u predali zahtjeve pred sudovima. Iz čitanja Zakona o pravu na naknadu i izmjena i dopuna istog ne izgleda da u civilne žrtve rata isključene iz prava za dobijanje naknade niti da moraju pratiti procedure koje se razlikuju od onih koje se prate od strane veteran, TRIAL je kontaktirao Pravobranilaštvo Republike Srpske. Tom prilikom, predstavnici Pravobranilaštva su priznali da civili i nisu baš isključeni iz prava na dobijanje naknade u tekstu zakona, već da je to njihovo tumačenje zakona, prema kojem samo članovi VRS imaju pravo na naknadu. Autori predstavke navode da je ovakvo tumačenje zakona krajnje diskriminatorno i da se ne temelji ni na jednoj pravnoj odredbi.

do 19. juna 1996. godine. Dana 23.septembra 2010.godine, Kancelarija državnog tužioca Republike Srpske¹⁴ odbila je njen zahtjev, uz obrazloženje da nisu nadležni da odlučuju po ovom zahtjevu koji se ne odnosi na pretrpljenu štetu u vezi sa vojnom službom i vojno odbrambenom službom. Dana 28.septembra 2010.godine Fatima Rizvanović se na ovu odluku žalila Ministarstvu pravde Republike Srpske. U vrijeme podnošenja žalbe nije donesena nikakva odluka.

2.11 Dana 19.jula 2010.godine, Fatima Rizvanović je poslala još jedno pismo i to Operativnom timu za traženjenestalih osoba Republike Srpske u kojem je zatražila dodatne informacije o mjerama koje su preduzete u cilju implementacije odluke Ustavnog suda iz 2007.godine. dana 23.jula 2010.godine, dobila je odgovor da je pružanje takve informacije u nadležnosti Instituta za nestale osobe. Dana 13.aprila 2011.godine ona je kontaktirala Ustavni sud Bosne i Hercegovine u istakla nemogućnost implementiranja presude od 16.jula 2007.godine a od suda zatražila da usvoji rješenje prema članu 74.6 Pravilnika¹⁵. Do dana pisanja predstavke, Sud nije odgovorio.

2.12 Dana 16.septembra 2010.godine, Fatima Rizvanović je dobila pismo od Instituta za nestale osobe u kojem su je obavijestili da od sada nije bilo moguće utvrditi sudbinu Mensuda Rizvanovića a da je zahtjev za ekshumaciju nekoliko masovnih grobnica na teritoriji Opštine Prijedor prosljeđen Tužilaštvu Bosne i Hercegovine i da se čeka sudska odluka. Institut je na kraju naglasio da u slučaju da se DNK analizom podudare uzorci autori će biti odmah obaviješteni a posmrtni ostaci Mensuda Rizvanovića će biti predati porodici.

2.13 Autori se pozivaju na nalaze Ustavnog suda prema kojima "obraćanje sudovima nije imalo rezultata" i da specijalizovane institucije za nestale osobe u Bosni i Hercegovini ne rade efikasno. Naime, Ustavni sud smatra da Fatima Rizvanović i ostali aplikanti nisu imali na raspolaganju adekvatan pravni lijek u cilju zaštite njihovih prava. U skladu sa članom VI (b) Ustava Bosne i Hercegovine odluka dnijeta 16.jula 2007.godine smatra se konačnom i obavezujućom i autori predstavke nemaju drugi pravni lijek koji bi mogli iscrpiti. Što se tiče nadležnosti Komiteta, *ratione temporis*, autori se pozivaju na nadležnosti domaćih i međunarodnih mehanizama za ljudska prava i pravosuđe i na međunarodne ugovore u kojima su prisilni nestanci definisani kao kontinuiran zločin.¹⁶ U ovom slučaju, Mensud Rizvanović je prisilno lišen slobode dana 20.jula 1992.godine od tog dana traje i nastavlja se kršenje njegovih ljudskih prava.

Žalba

3.1 Što se tiče prihvatljivosti predstavke *ratione temporis*, autori navode da iako su se događaji desili nakon stupanja na snagu Fakultativnog protokola za Državu članicu, prisilni nestanak osobe je sam po sebi kontinuiran zločin kojim se krši nekoliko ljudskih prava. U slučaju autora predstavke, nedostatak informacija o uzroku i posljedicama prosolnog nestanka Mensuda Rizvanovića kao i o napretku i rezultatima istrage od strane vlasti Bosne i Hercegovine i dalje se nastavlja čak i nakon stupanja na snagu Fakultativnog protokola. U tom smislu, autori predstavke naglašavaju nemogućnost vlasti Bosne i Hercegovine da provedu, po službenoj dužnosti, brzu, efikasnu, nepristrasnu

¹⁴ Član 74. Pravila Ustavnog suda BiH glasi: "1. Odluke Ustavnog suda konačne su i obavezne i dužno ih je poštovati svako fizičko i pravno lice. 2. Svi organi vlasti dužni su, u okviru svojih nadležnosti utvrđenih ustavom i zakonom, provoditi odluke Ustavnog suda. 3. Svako ko ima pravni interes može tražiti da se izvrši odluka Ustavnog suda. 4. Ustavni sud u svojoj odluci može odrediti način i rok izvršavanja odluke Ustavnog suda. 5. U roku iz stava 4. ovog člana organ koji je obavezan da izvrši odluku Ustavnog suda dužan je dostaviti obavještenje o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja odluke Ustavnog suda, kako je to naznačeno u odluci. 6. U slučaju nepostupanja, odnosno kašnjenja u izvršavanju ili obavještanju Ustavnog suda o preduzetim mjerama, Ustavni sud donosi rješenje kojim se utvrđuje da odluka Ustavnog suda nije izvršena, odnosno može odrediti način izvršenja odluke. Ovo rješenje dostavlja se nadležnom tužiocu, odnosno drugom organu nadležnom za izvršenje kojeg odredi Ustavni sud." Pravila Suda ne utvrđuju rok za Ustavni sud da usvoji navedena rješenja o nedostatku sprovedbe predhodnih odluka.

¹⁵ Pogledati, između ostalog: Varnava i ostali protiv Turske: Presuda Velikog Vijeća od 18.septembra 2009.godine, stavovi 136-148; IACHR, Golbur i ostali protiv Paragvaja, 22.septembra 2006.godine, Ser. C br.153; IACHR, Radilla Pacheco protiv Meksika, 23.novembra 2009.godine, Ser. C br. 209, stavovi 23-24; WGEID, Opšti komentar o prisilnom nestanku kao produženom zločinu, iz 2010.godine, dostupno na stranici: <http://www2.ohchr.org/english/issues/disappear/docs/GC-EDCC.pdf> ; Član 8.1 Konvencije za zaštitu svih osoba od prisilnog nestanka; CCPR/C/53/D/400/1990. Monacco de Gallicchio protiv Argentine, 27.april 1995.godine, stavov 10.4.

¹⁶ Autori se pozivaju na izvještaj Manfreda Nowak, stručnog člana WGEID, Specijalni proces o nestalim osobama na području bivše Jugoslavije, dokument E/CN.4/1996/36, paragraf 78.

i temeljitu istragu i da procesuiraju one koji su odgovorni za prisilno lišenje slobode, maltretiranje i prisilni nestanak Mensuda Rizvanovića, kao i nemogućnost Države članice da implementira odluku Ustavnog suda iz jula 2007.godine koja se odnosi na kršenje članova 6,7,9, 10 i 16 u vezi sa članom 2(3) Pakta u pogledu na Mensuda Rizvanovića.

3.2 Autori predstavke smatraju da je bacanje sjenke na sudbinu Mensuda Rizvanovića upravo od strane Države članice. Pozivaju se na izvještaj stručnjaka Radne grupe za prisilne i nevoljne nestanke (WGEID) u kojem se navodi da je provođenje ovih aktivnosti upravo na vlastima u čijoj su nadležnosti moguće masovne grobnice¹⁷. Autori dalje navode da Država članica ima za obavezu da provede brzu, nezavisnu, detaljnu i nepristrasnu istragu o teškim kršenjima ljudskih prava, kako što je prisilni nestanak, učenje ili proizvoljno ubijanje. Obaveza provođenja istrage se primjenjuje i u slučajevima ubistava i ostalih djela koja utiču na uživanje ljudskih prava. Obaveza pokretanja istrage proističe iz dužnosti Države članice da zaštiti sve pojedince u okviru svoje nadležnosti od djela počinjena od strane pojedinaca ili grupaljudi a koja utiču na uživanje ljudskih prava.¹⁸

3.3 U smislu člana 6, autori predstavke se pozivaju na nadležnosti Komiteta prema kojima Država članica ima osnovnu dužnost da preduzme adekvatne mjere i zaštiti život pojedinca.¹⁹ U slučajevima prisilnog nestanka Država članica ima odgovornost da iste istraži i pred lice pravde dovede počiniocce istih. Autori predstavke smatraju da se nemogućnost Države članice da ispuni svoje obaveze odražava na slučaj Mensuda Rizvanovića odnosno na njegovo pravo na život što je u suprotnosti sa članom 6, citati u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta. Mensud Rizvanović je ilegalno pritvoren i za njim se traga još od 20.jula 1992.godine. Uprkos bezbrojnim pokušajima autora predstavke, nije, po službenoj dužnosti, provedena brza, detaljna i nezavisna istraga i do danas sudbina ili boravište žrtve ostaju nepoznati.

3.4 Autori predstavke dalje navode da je Mensud Rizvanović neleglano pritvoren bez pred predhodne osude i to od strane pripadnika VRS i da tokom pritvora nije imao komunikaciju sa spoljašnjim svijetom te da je bio izložen mučenju i prisilnom radu. U tom smislu, autori predstavke su naveli da je Mensud Rizvanović posljednji put viđen u koncentracionom logoru Keraterm u rukama agenata za koje se znalo da su počinili nekoliko drugih djela mučenja i proizvoljnih ubistava čime je direktno bio izložen opasnosti po život i čime su mu narušena prava prema članu 7 Pakta. Autori dalje navode sudsku praksu Komiteta prema kojoj prisilni nestanak sam po sebi predstavlja oblik mučenja²⁰ o kojem Država članica još uvijek nije provela istragu kako bi se identifikovali, procesuirali, osudili i sankcionisali oni koji su odgovorni u ovom predmetu. Autori smatraju da se navedeno odnosi na kršenje prava iz člana 7, citati u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na Mensuda Rizvanovića.

3.5 Autori predstavke dalje navode da Država članica nije obezbjedila objašnjenje vezano za hapšenje Mensuda Rizvanovića iz kojeg razloga, niti o njegovom prebacivanju u koncentracioni logor Keraterm od strane pripadnika VRS. Autori predstavke takođe ističu da hapšenje Mensuda Rizvanovića nije evidentirano ni u jednom službenom registru ili sudskoj procedure čime bi se dokazala zakonitost hapšenja. Kako Država članica nije dostavila objašnjenje niti je učinila napore da potvrdi sudbinu Mensuda Rizvanovića, autori predstavke smatraju da je Država članica prekršila član 9, citati u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta.

¹⁷ Autori se pozivaju na Opšti komentar Komiteta broj 31 (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze nametnute državi članici, stav 8; Velasquez Rodriguez protiv Honduras, presuda od 29. jula 1988.godine, Inter-Američki sud za ljudska prava, serija C, broj 4, paragraf 172, Demiray protiv Turske, predmet broj 27308/95, presuda od 21. Novembra 2000.godine, Evropski sud za ljudska prava, paragraf 50; Tanrikulu protiv Turske, predmet broj 23763/94, presuda od 8. jula 1999.godine, Evropski sud za ljudska prava, paragraf 103, Ergi protiv Turske, predmet broj 23818/94, presuda od 28. jula 1998.godine, Evropski sud za ljudska prava, paragraf 82.

¹⁸ Dermit Barbatu protiv Urugvaja, predstavka br. 84/1981, Mišljenje usvojeno 21.oktobra 1982.godine, stav 10.

¹⁹ Mojica protiv Dominikanske Republike, predstavka br. 449/1991, Mišljenje usvojeno 10.avgusta 1994.godine, stav 5.7; Grioua vs. Algeria, predstavka br. 1327/2004, Mišljenje usvojeno 16.avgusta 2007.godine, stav 7.6; Zohra Madoui v.Algeira, predstavka br. 149/2006, Mišljenje usvojeno 1.decembra 2008.godine, stav 7.4.

²⁰ Pogledati,između ostalog: Međunarodni sud za bivšu Jugoslaviju, Tužilac protiv Dusko Sikirica, Damir Dosen i Dragan Kolundzija, 13.novembra 2001.godine, predmet br. IT-95-8-8-S, stavovi 52-100, Tužilac protiv Miroslav K. I ostali, TRIAL.

3.6 Mensud Rizvanović je bio zarobljen u koncentracionom logoru Keraterm i nije imao komunikaciju sa spoljašnjim svijetom. Autori predstavke se pozivaju sa sudsku praksu Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju prema kojoj su uslovi u Keratermu karakterisani kao neljudski i ponižavajući.²¹ Dalje napominju da su očevidci vidjeli da je Mensud Rizvanović bio izložen mučenju.²² Autori predstavke podsjećaju na sudsku praksu Komiteta prema kojoj prisilni nestanak predstavlja kršenje člana 10 Pakta.²³ Autori smatraju da je nemogućnost Države članice da istraži mučenje, neljudsko i ponižavajuće ophođenje sa ljudim koji su bili pritvoreni predstavlja kršenje člana 10, čitati u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na Mensuda Rizvanovića.

3.7 Autori se pozivaju na sudsku praksu Komiteta prema kojoj prisilni nestanak može predstavljati ne priznavanje žrtve u zakonu ukoliko je ta žrtva zadnji put kada je viđena bila u rukama vlasti Države članice i ukoliko su naponi rodbine da dobiju efikasan pravni lijek bili sistematično odbijani.²⁴ Bezbrojni pokušaji autora predstavke da rasvijetle sudbinu Mensuda Rizvanovića i da dobiju efikasan pravni lijek bili su bezuspješni od dana njegovog nestanka. Iz tog razloga, autori predstavke smatraju da je Država članica odgovorna za kontinuirano kršenje člana 16, čitati u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na Mensuda Rizvanovića.

3.8 Autori dalje navode da su i sami žrtve kršenja člana 7 čitati pojedinačno i u vezi sa članom 2(3) Pakta jer sui m prouzorokovane duševne boli i patnja zbog a) prisilnog nestanka Mensuda Rizvanovića; b) primoravanja da proglaše mrtvim kako bi imali pravo na penziju; c) konstantne nesigurnosti vezano za njegovu sudbinu ili boraviše; d) zbog nemogućnosti da se istraži i osigura adekvatan pravni lijek ; e) (zbog ne poklanjanja pažnje njihovom slučaju što se odrazilo na odgovore na njihova pisma i zahtjeve za informacijama, a na koje se još uvijek nije odgovorilo; l) zbog ne provođenja odredaba Zakona o nestalim osobam, uključujući onih koje se odnose na formiranje Fonda za podršku porodicama nestalih osoba; g) nemogućnosti Države članice da implementira presudu Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.²⁵ Iz tog razloga autori smatraju da su žrtve pojedinačnog kršenja člana 7, čitati u vezi sa članom 2 stav 3 Pakta.

3.9 Autori predstavke takođe smatraju da se primjena specifičnih procedura na civilne žrtve rata, u smislu prava na naknadu nematerijalne štete, suprotno od vojnih veterana VRS, odnosi na diskriminaciju i kršenje članova 2(1) i 26 Pakta. U skladu sa ovom izjavom, autori ostaju pri tome da njihov zahtjev za naknadu nematerijalne štete prema Zakonu o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u periodu ratnih dejstava od 20.05.1992. do 19.06.1996. godine na osnovu činjenice da je Mensud Rizvanović civilna žrtva rata, nije rezultiralo odredbama pomenutog zakona, nego interpretacijom advokatske kancelarije RS. Oni smatraju da ta interpretacija predstavlja kršenje njihovog prava na efikasan pravni lijek i na fer i adekvatnu kompenzaciju i reparaciju za pretrpljene teškoće.

Izjašnjenje Države članice

4.1 Država članica je u aprilu 2011.godine dostavila svoje izjašnjenje. Što se tiče opšteg okvira, Država članica se izjasnila da je sudovima Republike Srpske, u post ratnom periodu, dakle od 1996.godine, predat veliki broj zahtjeva za naknadu nematerijalne štete a koji su velikom broju slučajeva donijeli odluku o dodjeljivanju naknada u kratkom vremenskom period i bez diskriminacije. Kako bi se izbjeglo podriivanje ispunjavanja budžetskih obaveza Republike Srpske i njenog funcionisanja, 15.jula 2004.godine je usvojen Zakon o utvrđivanju i načinima izmirenja unutrašnjeg duga Republike Srpske u kojem su napisane odredbe koje se odnose na naknadu materijalne i nematerijalne štete tokom rata što će se rješavati u smislu izdavanja obveznica Republike Srpske u roku od 14.godina. Isplata će se vršiti u ratama odnosno u 10 rata u period od 9. Do 14.godina od dana donošenja odluke. Država članica je dalje informisala da je u smislu efikasnijeg rješavanja ovog pitanja, Republika Srpska usvojila poseban Zakon o naknadi materijalne i nematerijalne štete kao dio pokušaja da se sudovi Republike Srpske oslobode od nagomilavanja

²¹ Službena bilješka br.4.

²² Autori se pozivaju na slučaj Yashodi Sharma protiv Nepal, predstavka broj 1469/2006, Mišljenja donesena 28. oktobra 2008.godine, paragraf 7.7.

²³ Zohra Madoui v.Algeira, stav 7.7.; Grloua vs.Algeria, stav 7.9.

²⁴ ECtHR, Suljagić protiv Bosne i Hercegovine, 10.novembar 2009.godine, stav 21.

²⁵ WGEID, Opšti komentar o prisilnom nestanku kao produženom zločinu, iz 2010.godine, dostupno na stranici: <http://www2.ohchr.org/english/issues/disappear/docs/GC-EDCC.pdf> ;

slučajeva koji se odnose na naknadu štete tokom rata, pokušavajući da se dobije van sudski dogovor sa oštećenom stranom.

4.2 Što se tiče situacije autora predstavke, Država članica je izjavila da je dana 13.maja 2009.godine Fatima Rizvanović podnijela zahtjev za kompenzaciju pred Pravobranilaštvom Republike Srpske. Država članica je dalje naglasila da član 8 stav 2 Zakona o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u periodu ratnih dejstava od 20.05.1992. do 19.06.1996. godine obezbjeđuje pravo na van sudsko poravnanje za naknadu materijalne i nematerijalne štete onim osobama čiji su zahtjevi zaprimljeni nakon 19.juna 2001.godine. Država članica smatra da, obzirom da je Mensud Rizvanović nestao kao civilna žrtva rata a ne kao pripadnik vojske, Pravobranilaštvo Republike Srpske nije imalo nadležnosti za van sudsko poravnanje u cilju dodjele kompenzacije Fatimi Rizvanović koja je o tome bila pismeno obaviještena. Država članica smatra da Fatima Rizvanović kompenzaciju treba da traži putem građanske parnice pred relevantnim sudovima.

Komentari autora predstavke na izjašnjenje Države članice

5.1 Dana 12.maja 2011.godine autori predstavke su dostavili svoje komentare. Pozvali su se na opšti komentar Radne grupe za prisilne i nevoljne nestanke (WGEID) gdje se prisilni nestanak tumači kao produženi zločin.²⁶ Smatraju da je Država članica samo potvrdila da se Mensud Rizvanović i dalje vodi kao nestala osoba “koja nije pronađena” i informišu da nije potvrđeno podudaranje putem online alata koji je uspostavljen od strane Međunarodne komisije za nestale osobe. Proces traženja je još uvijek otvoren i u odgovornosti vlasti Bosne i Hercegovine.

5.2 Autori predstavke smatraju da izjašnjenje Države članice ne izaizva navode koje su podnijeli, ne pozivaju se na otvorenu istragu kako bi se identifikovali oni koji su odgovorni niti na mjere koje su preduzete kako bi se saznala sudbina ili boravište Mensuda Rizvanovića. Autori predstavke se pozivaju na sudsku praksu Komiteta prema kojoj se, u takvim okolnostima, daje prednost navodima autora.²⁷ Oni smatraju da tišina Države članice samo doprinosi činjenici da vlasti Bosne i Hercegovine ne ispunjavaju svoju obavezu pokretanja istrage, dovođenje pred lice pravde i kažnjavanja počinioca. Autori predstavke dalje ističu da ih nije kontaktirao niko iz Instituta za nestale osobe a i ta tišina je samo dokaz nedostatka komunikacije između vlasti Države članice i rodbine nestalih osoba.

5.3. Autori predstavke ponavljaju da zahtjevaju da znaju identitet počinioca, sudbinu i boravište Mensuda Rizvanovića, napredak i rezultate istrage. Takođe traže da budu blisko upoznati sa svim koracima koji su preduzeti od strane nadležnih organa Države članice. U tom smislu, autori predstavke se pozivaju na Opšti komentar Radne grupe za prisilne i nevoljne nestanke o pravu na istinu u vezi sa prisilnim nestancima u kojem je pravo učešća srodnika žrtve identifikovano kao njihovo pravo na istinu.²⁸

5.4 Autori smatraju da njihov zahtjev mora sagledati u cjelokupno u situaciji nekažnjivosti za ratne zločine. Mnoge od prepreka su praktične, kao što su npr. organizirani reusursi tužilaštva, nedostatak stručnjaka i nedostatak zaštite svjedoka. Autori takođe smatraju da je ovakva situacija nastala zbog nedostatka volje policije da istraži i naglasi nemogućnost tužilaca da koriste dostupne izvore dokaza.²⁹

5.5 Autori predstavke dalje ističu da se Država članica u izjašnjenju samo poziva na zahtjev na naknadu materijalne i nematerijalne štete koji je Fatima Rizvanović dostavila 19.maja 2009.godine. Naglasili su da njena žalba na odluku Pravobranilaštva Republike Srpske od 28.septembra 2010.godine još nije riješena u vrijeme dostavljanja izjašnjenja.

²⁶ Pogledati, između ostalog; Banderenko protiv Bjelorusije, predstavka br: 886/1999, mišljenje usvojeno 28.aprila 2003.godine, stav 10.2

²⁷ WGEID, Opšti komentar o pravu na istinu u odnosu na prisilne nestanke, 2010.godine, stav 3.

²⁸ Autori predstavke se pozivaju na izvještaj Komesara za ljudska prava Vijeća Evrope, Izvještaj sa misije u Bosni i Hercegovini, stavovi 132 i 133.

²⁹ Pogledati: Prutina, Zlatarac, Kozica i Čekić protiv Bosne i Hercegovine, predstavke brojevi: 1917/2009, 1918/2009, 1925/2009 i 1953/2010, Mišljenje usvojeno 28.marta 2013.godine, stav 9.5.

5.6 Autori smatraju da pismo Pravobranilaštva Republike Srpske potvrđuje postojanje diskriminacije prilikom uživanja prava na efikasan pravni lijek u odnosu na civilne žrtve rata. U podnesku, Država članica ne izaziva postojanje takve diskriminacije i nije dostavila komentare na činjenicu da autori predstavke nisu dobili naknadu ni reparaciju. Autori smatraju da ta šutnja ide u prilog argumentima po ovom pitanju.

5.7 Autori predstavke su informisali Komitet da je 22.marta 2011.godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine poslao odgovor na zahtjev Fatime Rizvanović o usvajanju odluke o neprovođenju Sudske odluke od 16.jula 2007.godine. U tom pismu, Sud je naveo da je 27.marta 2009.godine usvojio informaciju o provođenju odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u periodu od 1.januara do 31.decembra 2008.godine i da se time sudska odluka od 16.jula 2007.godine smatra provedenom. Autori predstavke su morali čekati dvije godine da bi dobili obavijest o pomenutoj odluci čije se usvajanje ne odražava u stvarnosti: Fond još uvijek nije uspostavljen niti je ustvrđena sudbina ili boravište Mensuda Rizvanovića. Autori predstavke smatraju da se pomenutom odlukom odražavaju sistematični problem neprovođenja odluke Ustavnog suda što je još jedan znak ravnodušnosti vlasti Bosne i Hercegovine.

Dalje izjašnjenje Države članice

6.1 U svom daljem izjašnjenju Država članica je 4.i 17.avgusta 2011.godine odgovorila na komentare autora. Pravobranilaštvo Republike Srpske smatra da nije u njihovoj nadležnosti da odgovaraju na zahtjev autora na kompenzaciju jer je u njihovoj nadležnosti samo zastupanje i zaštita imovinskog prava Republike Srpske u građanskim parnicama, dok Tužilaštvo ima nadležnosti nad krivičnim predmetima. Time se ustvari dovodi u pitanje i odbijanje zahtjeva autora. Naime, uzimajući u obzir da Zakon o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u periodu ratnih dejstava nije jedini relevantan pravni propis i dapostoje druge procedure na osnovu kojih autori mogu ostvariti svoja prava, Država članica smatra da zahtjev autora predstavke nije dovoljno potkrijepljen u pogledu na diskriminatoran karakter u pomenutoj odluci.

6.2 Država članica navodi da u učinjeni značajni naponi ka unaprijeđenju procesa traženja nestalih osoba, posebno se poziva na Zakon o nestalim osobama iz 2004.godine i formiranje Operativnog tima za traženje nestalih osoba od strane Vlade Republike Srpske.

6.3 Država članica je nadalje navela da je postignuto dosta upjeha po pitanju utvrđivanja sudbine ili boravišta nestalih osoba. Tokom rata je nestalo otprilike 30.000 osoba, od kojih je 20.000 ekshumirano a više od 18.000 indetifikovano. Od svog osnivanja, Institut za nestale osobe preduzima sve neophodne mjere kako bi brže i efikasnije radili na procesu pronalaženja nestalih, uključujući putem formiranja regionalnih kancelarija i organizacionih jedinica. U vrijeme podnošenja izvještaja, provedeno je više od 769 ekshumacija ostale su još uvijek u toku, dok se još 800 osoba vodi nestalim u Opštini Prijedor, uključujući i Mensud Rizvanović.

6.4 Država članica smatra da zbog izbjegavanja dodatnih trauma ne obavještavaju porodice nestalih o ekshumacijama i DNK analizama. Međutim, Država članica navodi da je dana 16.septembra 2010.godine obavijetila Fatimu Rizvanović da je u toku process ekshumacije na teritoriji Opštine Prijedor i da će biti obaviještena o preliminarnoj identifikaciji njenog sina nakon DNK analize.

Dalji komentari autora predstavke

7.1 Dana 15.septembra 2011.godine, autori predstavke su poslali svoje dodatne komentare u kojima su naveli da Država članica nije obezbjedila nove informacije u smislu prisilnog nestanka Mensuda Rizvanovića i da nije uspjela da obezbjedi odgovore na niz pitanja koja su joj upućena. Autori iz tog razloga ponavljaju predhodne navode.

7.2 Autori dalje navode da je 1.aprila 2011.godine Ministarstvo pravde Republike Srpske donijelo odluku kojom se odbija žalba Fatime Rizvanović na odluku Pravobranilaštva Republike Srpske koja se odnosi na njen zahtjev na naknadu nematerijalne štete pozivajući je tom prilikom da se pozove na građansku parnicu. Autori navode da je Mensud Rizvanović civilna žrtva rata a da domaći pravni okvir njima kao rodbini ne dozvoljava da ostvare pravo na naknadu nematerijalne štete na isti način kao i veterani. Zatim, oni smatraju da je praksa redovnih sudova da odbijaju zahtjeve za naknadu nematerijalne štete za teškoće koje su pretpjeli tokom rata obzirom da primjenjuju zastare u

periodu od 3. i 5. godina. Autori predstavke iz tog razloga smatraju da im nije bio na raspolaganju adekvatan pravni lijek.

Pitanja i procedure pred Komitetom

Razmatranje prihvatljivosti

8.1 Prije razmatranja bilo kojeg navoda sadržanog u predstavci, u skladu sa pravilom 93. Pravilnika o radu, Komitet mora odlučiti da li je prema Opcionom protokolu određeni slučaj prihvatljiv.

8.2 Komitet utvrđuje, kako je propisano u članu 5., stav 2. Opcionog protokola, da ista stvar nije predmet razmatranja u nekom drugom postupku međunarodne istrage ili rješavanja, i da su autori predstavki iscrpili sva raspoloživa domaća pravna sredstva.

8.3 Komitet primjećuje da Država članica nije osporila prihvatljivost predstavke i da su autorove optužbe dovoljno obrazložene u svrhu prihvatljivosti. Nakon što su ispunjeni svi uslovi za prihvatljivost, Komitet izjavljuje prihvatljivost predstavke i nastavlja razmatranje merituma.

Razmatranje merituma

9.1 Komitet slučaj razmatra u smislu svih informacija koje su mu dostavile države članice, kao što je predviđeno u članu 5. stav 1., Opcionog protokola.

9.2 Autori predstavke tvrde da je Mensud Rizvanović žrtva prisilnog nestanka od njegovog nezakonitog hapšenja od 20. jula 1992.godine, i da, uprkos brojnim naporima, nije provedena brza, nepristrasna, temeljita i nezavisna istraga kako bi se rasvijetila njegova sudbina ili boravište a poč inioci doveli pred lice pravde. U tom smislu, Komitet podsjeća na svoj Opšti komentar broj 31. (2004) o prirodi opšte zakonske obaveze nametnute zemljama potpisnicama Sporazuma, prema kojem neuspjeh Država članica da istraže navode o povredama i propust Država članica da pred lice pravde dovedu počiniocce određenih prekršaja (posebno, mučenja i okrutnog ili sličnog, nehumanog i ponižavajućeg postupanja, proizvoljnih ubistava i prisilnih nestanaka) i njih same može dovesti do pojedinačnog kršenja Pakta.

9.3 Autori predstavke ne tvrde da je Država članica direktno odgovorna za prisilni nestanak njihovog člana porodice.

9.4 Komitet naglašava informacije Države članice da su preduzeti značajni naponi, na opštem nivou, u pogledu 30.000 slučajeva prisilnih nestanaka koji su se dogodili tokom ratnih dešavanja. Naime, Ustavni sud je zaključio da su vlasti Države članice odgovorne za provođenje istrage o prisilnom nestanku člana porodice autora predstavke (pogledati stav 2.8 iznad); domaći mehanizmi su formirani u cilju rada na predmetima prisilnih nestanaka kao in a predmetima ratnih zločina (pogledati stav 4.2 iznad); DNK uzorci iz brojnih neidentifikovanih tijela su upoređeni sa DNK uzorkom Fatime Rizvanović i uzorcima djece Mensuda Rizvanovića.

9.5 Komitet podsjeća na praksu prema kojoj obaveza istraživanja navoda o prisilnim nestancima i dovođenje krivaca pred lice pravde nije obaveza zbog rezultata, nego sredstvo, te se mora tumačiti na način na koji se vlastima Države članice ne nameće nemoguć ili nerazmjern teret³⁰. Međutim, prema informacijama autora predstavke i Države članice, nisu preduzete specifične mjere kako bi se istražilo proizvoljno lišenje slobode, mučenje i prisilni nestanak Mensuda Rizvanovića i da se pred lice pravde privedu oni koji su odgovorni za navedeno. Komitet nadalje zapaža da, između ostalog, autori predstavke nisu bili obaviješteni da je odluka Ustavnog suda od 16.jula 2007.godine uopšte provedena; zatim nisu obaviješteni o usvajanju odluke Ustavnog suda od 27.marta 2009.godine u kojoj se navodi da je predhodna odluka provedena; zatim, nisu dobili informacije vezane za sudbinu ili boravište Mensuda Rizvanovića kao ni o tome da Fond za podršku porodicama nestalih osoba još nije formiran. Konačno, Komitet napominje da ograničene informacije koje je porodica uspjela da dobije tokom procedure bile su dostupne samo na njihov vlastiti zahtjev, ili nakon dužeg odlaganja što i nije pobijeno od strane Države članice. Komitet smatra da

³⁰ Isto, stav 9.6.

informacije o istrazi prisilnog nestanka moraju biti dostupne porodicama nestalih.³¹ Naime, Komitet zaključuje da je na osnovu okolnosti i navedenih činjenica došlo do kršenja člana 2. Stav 3 Pakta, čitati u vezi sa članovima 6., 7. i 9 u odnosu na autore predstavke i njihovog člana porodice.

9.6 Komitet nadalje primjećuje da se pravo na socijalnu pomoć dobija samo ako autori predstavke nestale članove svoje porodice prglase mrtvim a da se predhodno nije utvrdila sudbina ili boravište nestalih. Komitet smatra da obavezivanje srodnika nestalih osoba da iste proglase mrtvim u cilju dobijanja socijalne pomoći a da pri tom još uvijek traje istaga u takvim slučajevima predstavlja mučan proces i neljudsko i ponižavajuće ophođenje što dovodi do kršenja člana 7, čitati samostalno i uvezi sa članom 2 stav 3 Pakta u odnosu na autore predstavke.³²

9.7 U svjetlu gore navedenih saznanja, Komitet neće pojedinačno ispitivati navode autora predstavke prema članu 2 stav 3 u vezi sa članovima 10 i 16 Pakta.

9.8 Što se tiče kršenja članova 2(1) i 26 Pakta, Komitet napominje argument koje su iznijeli autori predstavke o tome da “ Zakon o o ostvarivanju prava na naknadu materijalne i nematerijalne štete nastale u periodu ratnih dejstava od 20.05.1992. do 19.06.1996. godine” i dopuna istog ne isključuje civile iz ostvarivanja prava na kompenzaciju a da se pomenuto isključivanje odnosi na interpretaciju pomenutog Zakona od strane Pravobranilaštva što je diskriminatorno. Komitet dalje zapaža da, prema navodima Države članice, neprovođenje pomenutih odredaba na civile i njihove porodice proističe iz člana 8 stav 2 zakona u kojem se navodi da se zakon primjenjuje na štete uzrokovane “ zbog vojne dužnosti i dužnosti odbrane zemlje”. Komitet nadalje ističe navode Države članice da postoje druge procedure koje autori predstavke mogu iscrpiti kako bi ostvarili pravo na kompenzaciju a da autori zbog toga nisu dovoljno potkrijepili svoje navode o diskriminatornom karakteru zakona i njegove interpretacije. U odsustvu daljih informacija Komitet smatra da zbog nedovoljnih informacija ne može da utvrdi kršenje prava autora predstavke u odnosu na član 26 i 2(1) Pakta.

9.9 Komitet nadalje napominje da, prema zadnjim informacijama Ruvejde Rizvanović, Fatima Rizvanović je preminula dana 19.maja 2013.godine i nije uspjela ostvariti svoje pravo na istinu, pravdu i reparaciju zbog prisilnog nestanka njenog sina.

10. Komitet za ljudska prava postupajući prema članu 5, stav 4 Opcionalnog protokola uz Međunarodni Pakt o građanskim i političkim pravima, mišljenja je da je Država članica prekršila pravo autora predstavke prema članu 2, stav 3 u vezi sa članovima 6,7 i 9 Pakta u odnosu na nestaloh člana porodice autora; zatim člana 7, čitati samostalno, u odnosu na autore predstavke.

11. U skladu sa članom 2, stav 3 Pakta, Država članica je obavezna da Ruvejdi Rizvanović i njenoj porodici omogući efikasan pravni lijek uključujući (a) nastavak napora kako bi se sasznala sudbina ili boravište Mensuda Rizvanovića, u skladu sa Zakonom o nestalim osobama (2004); Zakon o nestalim osobama iz 2004.godine, (b) nastavak napora na privođenju pravdi osoba koje su odgovorne zanjihov nestanak i to od kraja 2015.godine, u skladu sa Državnom strategijom za ratne zločine; (c) ukidanje obavezečlanova porodica da svoje nestale srodnike proglase mrtvim kako bi mogli koristi socijalne naknade ili bilo kojedruge oblike kompenzacije, (d) i osigurati adekvatnu kompenzaciju. Država članica, takođe, ima obavezu da slične prekršaje u budućnosti, i mora osigurati, posebno, da istraga navoda vezanih za prisilni nestanak bude dostupna porodicama nestalih osoba.

12. Imajući na umu da je, postavši članica Opcionog protokola, Država članica priznala nadležnost Komiteta kako bise utvrdilo je li došlo do povrede Pakta i da, u skladu sačlanom 2.Pakta, Državačlanica treba preduzeti korake kakobi se osiguralo da svaki pojedinac na njenoj teritoriji, pod njenom jurisdikcijom ima pravo na sva prava priznatauPaktu i osigurati djelotvoran pravni lijek onda kada bude utvrđeno da je došlo do povrede. Komitet želi u roku 180 dana da dobije informacije o preduzetim mjerama u cilju implementacije ovog mišljenja. Od Države članice se takođe traži da objavi ova mišljenja te da ih, na sva tri službena jezika, distribuiše širom Države članice.

[Usvojen na engleskom, francuskom i španskom jeziku. Orginalna verzija je napisana na engleskom jeziku. Nakon

³¹ Isto.

³² Isto.

toga bi se trebalo izdati i na arapskom, kineskom i ruskom jeziku kao dio godišnjeg izvještaja Komiteta Generalnoj Skupštini.]

Dodatak

Individualno mišljenje člana Geralda L. Neumana koje je objedinjeno sa mišljenjem člana Anje Seibert-Fohr (izdvojeno)

Pišem odvojeno jer želim da se pozovem na dva pitanja kojih se većina nije dotakla. Autori predstavke su od Komiteta takođe tražili da ispita da li je Država članica prekršila obavezu da obezbijedi efikasan pravni lijek za kršenje članova 10. i 16. Pakta. Ja bih odgovorila na tvrdnje koje se smatraju nepotkrijepljenim iz pravnih razloga i bilo bi korisno da se pojasne.

Prvo, u opštem smislu:

Komitet je konstantno navodio da je prisilni nestanak, proveden od strane vlasti Države članice, izazvao kršenje člana 10., koji garantuje da će sa svakim ko je lišen slobode postupati čovječno i s poštovanjem urođenog dostojanstva ljudske ličnosti. Ali obaveza države, prema članu 10. odnosi se na uslove pritvora pod njenom jurisdikcijom, a ne na oblike nezakonitog hapšenja od strane drugih.³³ Član 10. se razlikuje u odnosu na član 7. u kojem se od Države članice traži da u skladu sa svojim nadležnostima preduzme pozitivne mjere i da osigura da niko ne može biti podvgnut mučenju ili neljudskom i ponižavajućem ophođenju ili kažnjavanju.³⁴ Činjenica da se zaista dogodio prisilni nestanak ne ukazuje na to da je Država članica prekršila svoje obaveze navedene u članu 10. jer se prisilni nestanak ne pripisuje državi.

Slično tome, Komitet je zaključio da prisilni nestanak proveden od strane vlasti države članice, u posebnim okolnostima, može da predstavlja kršenje člana 16. koji garantuje da svako ima pravo da mu svugdje bude priznat pravni subjektivitet. Teško je shvatiti kako akteri koji nisu vladini agenti i koji ne postupaju u skladu sa naredenjima države sami mogu negirati to što je država priznala žrtvi pravni subjektivitet. Bez obzira na činjenicu što se djelo prisilnog nestanka desilo na teritoriji države članice ne implicira da je država prekršila član 16., jer se prisilni nestanak ne pripisuje državi članici.

Iz ovog slučaja može se vidjeti da autori predstavke prisilni nestanak Mensuda Rizvanovića ne stavljaju na teret Bosni i Hercegovini nego oružanim snagama koje su se borile protiv nje. Oni to izgleda samo predpostavljaju jer zločin koji se desio jeste prisilni nestanak, članovi 10. i 16. su navedeni generirajući dodatnu obavezu osiguranja efikasnog pravnog lijeka prema članu 2. stav 3. Pakta. Mogu da objasnim da je ovo objašnjenje pogrešno. Bez dalje osnove za vezivanje Države članice za prisilni nestanak, stojim pri tome da su navodi autora predstavke nepotkrijepljeni odnosno da je Država članica prekršila član 2. stav 3. u vezi sa članom 10. ili članom 16.

[Napisano na engleskom jeziku. Nakon toga bi se trebalo izdati i na arapskom, kineskom i ruskom jeziku kao dio godišnjeg izvještaja Komiteta Generalnoj Skupštini.]

³³ Pogledati Opšti komentar broj 21: Član 10 (Neljudsko ophođenje prema osobama koje su lišene slobode) (1992), stav 2.

³⁴ Opšti komentar broj 31: Priroda opšte pravne obaveze nametnute Državama članicama Pakta (2004), stav 8.

KANCELARIJA UJEDINJENIH NACIJA U ŽENEVI

Visoki komesar za ljudska prava

Telefon +41 (0) 22 917 90 00 i

Telefaks +41 (0) 22 917 90 22

E-mail tb-petitions@ohchr.org

Web stranica www.ohchr.org

Palas des Nations

CH-1211 Geneve 10

Broj: G/SO 215/51 BiH (10)

CE/AB 1997/2010

Sekretarijat UN-a, Kancelarija Visokog komesara za ljudska prava, izražava poštovanje Stalnoj misiji Bosne i Hercegovine pri Kancelariji Ujedinjenih nacija u Ženevi i ima častu prilogu dostaviti (unaprijed neobjavljeni) tekst Mišljenja donesenih od strane Komiteta za ljudska prava dana 21.marta 2014.godine u vezi predstavke broj 1997/2010 koja je Komitetu dostavljena na razmatranje na osnovu Fakultativnog protokola uz Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.

U prilogu se nalaze pojedinačna mišljenja dva člana Komiteta.

Generalni Sekretar ima čast da Državi članici skrene pažnju na zapažanje Komiteta u stavu 10. Mišljenja, da su prekršeni članovi 6., 7. i 9. Pakta o pravima autora i član 7. Pakta o pravima njihovih nestalih članova porodice. U skladu sa zahtjevom Komiteta navedenom u stavu 12., od Države članice se traži da u roku od 180.dana informiše Komitet o preduzetim mjerama u cilju implementacije Mišljenja.

U skladu sa ustaljenom praksom, tekst Mišljenja će biti dostupan javnosti.

16.april 2014.godine